

характар у агульным сэнсе гэтага паняцця і далёка не акрэслены толькі перадачай вучэбнай інфармацыі. На працягу ўсяго часу навучання педагог вывучае ўзровень падрыхтоўкі навучэнца, яго індывідуальныя характарыстыкі і асабістыя псіхалагічныя якасці, выяўляе здольнасці і прыярытэты і, выкарыстоўваючы свае педагогічныя веды і назапашаны вопыт, выпрацоўвае сістэму ўздзеяння.

Такім чынам, узаемадзеянне педагога-выкладчыка і навучэнца з'яўляецца асноўным у навучальным працэсе і носіць непасрэдны ці апасродкаваны характар. Да такіх сродкаў уздзеяння трэба аднесці ўсё вучэбна-метадычнае забеспячэнне працэсу, выкарыстанне аўтаматызаваных навучальных сістэм і інш.

Пры ўкараненні аўтаматызаваных сістэм навучання неабходна забяспечыць аператыўны і зручны доступ да ўводу і карэкцыі вучэбнага матэрыялу, магчымасць кіравання навучальным працэсам з боку выкладчыка, першапачатковы аналіз эфектыўнасці прымяняемых сродкаў, метадаў і формаў навучальнага працэсу, уключэнне высокакасных алгарытмаў экспертнай ацэнкі паспяховасці працэсу навучання, наданне АНКС здольнасці адаптавацца да базавага ўзроўню падрыхтоўкі навучэнцаў і ўключэнне элементаў праблемнага навучання.

Важнае значэнне маюць формы прадстаўлення вучэбнай інфармацыі і інструментарый, які выкарыстоўваецца навучэнцам у асяроддзі навучальнай сістэмы.

Рэалізацыя прынцыпаў індывідуальна-асобнага падыходу патрабуе назапашвання і аналізу інфармацыі аб паспяховасці кожнага навучэнца і аператыўнай карэкцыі паслядоўнасці вывучэння матэрыялу дадзенага прадмета.

Нарэшце, у працэсе навучання студэнт не толькі засвойвае неабходную для паспяховай прафесійнай дзейнасці колькасць інфармацыі, але і развівае свае творчыя і пазнавальныя здольнасці. Таму ўстае задача ўключэння метадаў актыўнага ўздзеяння і дыягностыкі ў гэтым напрамку ў структуру АНКС.

Пры распрацоўцы структуры базы ведаў навучальна-кантралюючай абалонкі мы зыходзілі з наступных канцэптуальных палажэнняў:

- магчымасць гібкага фарміравання вучэбнага матэрыялу ў дадзенай прадметнай галіне;
- забеспячэнне адаптыўнага падыходу да паслядоўнасці вывучаемага матэрыялу і яго зместу з улікам базавых ведаў і індывідуальна-асобных характарыстык навучэнца;

- уключэнне інтэлектуальных падсістэм ацэнкі паспяховасці засваення вучэбнага матэрыялу і ўзроўню развіцця творчых і пазнавальных здольнасцей навучэнца;

- уключэнне апаведнага дадзенай прадметнай галіне інструментарыя;

- дасягненне высокай ступені нагляднасці прад'яўляемага вучэбнага матэрыялу і зручнага інтэрфейсу для ўводу адказаў;

- вырашэнне арганізацыйна-метадычных праблем пры ўкараненні АНКС у навучальны працэс.

Структура базы ведаў АНКС распрацавана з улікам галоўных дыдактычных прынцыпаў навучання, неабходнасці апрацоўкі ўваходных транзакцый, выходных формаў і нагляднага прадстаўлення першапачатковых, бягучых, паэтапных і канчатковых вынікаў аналізу навучальнага працэсу навучэнца і статыстычных докладаў па групе.

Распрацоўка практычнай сістэмы АНКС, на наш погляд, дазволіць эксперыментальна ацаніць эфектыўнасць распрацаванага падыходу да канстрування навучальных абалонак гэтага тыпу.

Касап В.А.,  
канд.пед.наук,  
дацэнт

## ПАДРЯХОЎКА СТУДЭНТАЎ У ГАЛІНЕ ПАТЭНТАЗНАЎСТВА -- НЕАБХОДНАЯ СКЛАДАНАЯ ЧАСТКА ПАДРЯХОЎКІ БІБЛІЯТЭЧНА- ІНФАРМАЦЫЙНЫХ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ

Неабходнасць падрыхтоўкі студэнтаў у галіне патэнтазнаўства абумоўлена пашырэннем знешнеэканамічных сувязей Беларусі, камерцыйнай дзейнасці прадпрыемстваў і асобных грамадзян і ў сувязі з гэтым патрабаваннямі ў даставернасці інфармацыі аб рынках збыту прадукцыі, аб спосабах аховы інтэлектуальнай і прамысловай уласнасці, аб парушэннях правоў уладальнікаў ахоўных дакументаў, аб узроўні выпускаемай прадукцыі, вынаходніцкай актыўнасці фірм і асобных фізічных асоб і інш.

Патэнтазнаўства як комплексная дысцыпліна ўключае эканамічныя, юрыдычныя, уласна тэхнічныя і інфармацыйныя веды. У краіне ня-

ма вышэйшай навучальнай установы, дзе рыхтавалі б патэнтазнаўцаў. Гэта падрыхтоўка ажыццяўлялася ў межах былога СССР ва Усесаюзным Інстытуце павышэння кваліфікацыі (УІПК), на курсах вынаходніцтва і патэнтнай інфармацыі і непасрэдна ў час правядзення семінараў, кансультацый у рэспубліцы. Акрамя таго, большасць дзяржаўных ВНУ (БелПА, эканамічны ўніверсітэт, БДУ і інш.), некаторыя камерцыйныя (універсітэт знешнеэканамічнай дзейнасці) уводзяць у працэс падрыхтоўкі студэнтаў асновы ведаў у галіне патэнтазнаўства. Аналіз вучэбных планаў паказаў, што колькасць гадзін дасягае ад 10 да 16. Галоўныя накірункі падрыхтоўкі -- стратэгія вынаходніцкай дзейнасці, пытанні вынаходніцкага права, афармленне заявочнай дакументацыі, Толькі ў асобных інстытутах удзяляюць увагу патэнтна-інфармацыйным пытанням.

Як сведчаць нарматыўныя дакументы, большасць вырашасмых у вынаходніцтве праблем вырашаюцца ў рамках патэнтных даследаванняў, якія могуць быць патэнтна-тэхнічнымі, патэнтна-эканамічнымі, патэнтна-інфармацыйнымі. Частку з гэтых даследаванняў, асабліва патэнтна-тэхнічных, могуць праводзіць самі спецыялісты пры дапамозе патэнтазнаўца. Аднак большасць патэнтна-эканамічных і патэнтна-інфармацыйных даследаванняў праводзяць патэнтазнаўцы, інфармацыйныя работнікі і бібліятэчныя работнікі са спецыяльнай адукацыяй. У ходзе гэтай работы вызначаюцца неабходнасць правядзення той ці іншай распрацоўкі ці даследавання, вядучыя фірмы і распрацоўшчыкі найбольш перспектыўнага абсталевання, найбольш аптымальныя падыходы да вырашэння праблемы, існаванне патэнтаў-аналагаў у іншых краінах. У выніку патэнтных даследаванняў можна зрабіць высновы аб тым, на жмі ўзроўні знаходзіцца прадукцыя той ці іншай фірмы, а таксама вызначыць патэнтную чысціню пры экспарце прадукцыі ў іншыя краіны і г.д.

Правядзенне такіх даследаванняў патрабуе неабходных ведаў. Нарматыўныя дакументы сведчаць аб тым, што патэнтныя даследаванні павінны праводзіцца непасрэдна перад пачаткам распрацоўкі і потым на кожнай стадыі НДР і ВКР. Увогуле метадыцы правядзення патэнтна-інфармацыйных даследаванняў, таксама формам і метадам працы з патэнтнай дакументацыяй нідзе у рэспубліцы не вучаць.

У складанай эканамічнай сітуацыі ў рэспубліцы, ва ўмовах цяжкасцей працаўлад-

кавання трэба, каб спецыяліст мог прымяніць свае веды не толькі як "чысты" бібліятэкар-бібліёграф. Трэба пашыраць магчымасці выкарыстання прыкладных ведаў на базе адукацыі, якую дае наш універсітэт. Студэнты могуць практычна авалодаць некаторымі напрамкамі працы, якія цесна звязаны і могуць весціся на падставе базавай адукацыі бібліятэчна-інфармацыйных работнікаў. Гэта можа быць навучанне нетрадыцыйным метадам рэферывання, складанне аналітычных відаў інфармацыйнай прадукцыі і шмат інш. Адзін з гэтых напрамкаў, на наш погляд, -- падрыхтоўка студэнтаў у галіне патэнтна-інфармацыйнай дзейнасці.

Такая падрыхтоўка павінна ажыццяўляцца паступова пры набыванні універсітэцкай адукацыі. На першым курсе пры вывучэнні дысцыпліны "Дакументазнаўства" мэтазгодна разглядаць асаблівасці патэнтнай дакументацыі. На трэцім курсе пры вывучэнні галіновых бібліяграфічных курсаў можна вывучаць крыніцы інфармацыі аб патэнтнай дакументацыі. Акрамя гэтага, павінна быць дысцыпліна, матэрыял якой дазваляў бы вучыць метадыцы правядзення патэнтных даследаванняў і тэхналогіі патэнтнага пошуку ў традыцыйным і аўтаматызаваным рэжымах.

На працягу шасці галоў для студэнтаў ФБІС чытаўся спецыяльны курс на выбар "Патэнтна-інфармацыйнае абслугоўванне спецыялістаў", дзе паведамляліся веды па метадыцы правядзення патэнтных даследаванняў.

Лічым, што пашырэнне традыцыйных агульных ведаў бібліятэкара-бібліёграфа ў галіне патэнтазнаўства зможа павысіць статус нашай прафесіі, надаць больш упэўненасці студэнтам у працаўладкаванні.

Пятрэнка Б.В.,  
канд.тэхн.наук,  
дацэнт  
Зязюля А.Р.,  
ст.выкладчык

## ИНФАРМАТИЗАЦИЯ НАВУЧАЛЬНАГА ПРАЦЭСУ ПРЫ ПАДРЫХТОЎЦЫ БІБЛІЯТЭЧНЫХ РАБОТНІКАЎ

Инфарматызацыя прадугледжвае масавае ўкараненне метадаў і сродкаў збору, апрацоў-